

# НАРОДНА СКУПШТИНА

## СЛУЖБЕНИ ЛИСТ О РАДУ СРПСКЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

ИЗЛАЗИ СВАКИ ДАН ЗА ВРЕМЕ СКУПШТИНСКОГ РАДА

ПРЕТИПАТУ ПРИМА

КРАЉЕВСКО-СРПСКА ДРЖАВНА ШТАМПARIЈА



ЦЕНА ЈЕ ЛИСТУ:

ЗА СРБИЈУ . . . . . 6 ДИП. МЕСЕЧНО

ОД ЈЕДНОГА ВРОЈА . . . . . 0\*40 ДИП.

ЗА СТРАНЕ ЗЕМЉЕ ПОШТАНСКОГ САЗЕЗА 15 ДИП. МЕСЕЧНО

УРЕЂУЈУ СКУПШТИНСКИ СЕКРЕТАРИ:

Ранко Петровић, Доброслав Ружић, Љуб. П. Ћирић.

Број 129

ЧЕТВРТАК 18 АПРИЛА 1891

Година I

### 98 САСТАНАК

18 марта 1891 год. у Београду

ПРЕДСЕДАВАО ПРЕДСЕДНИК

Димитрије Катић

СЕКРЕТАР

Лука Лазаревић

(НАСТАВАК)

(Измене и допуне у закону о порези: С. Петровић)

Господо, има 6 година, како је сељак оптерећен неправедном порезом, и ја нисам чуо ни једног од те господо да каже, да то треба да се исправи. Нашем сељачком стању толико је наметнут порез, да су му сво имање, куће за њ продавате, и истериван је на сокак, а та господо не каже: то је неправо. Сад, кад се хоће да узме  $\frac{1}{8}$  или  $\frac{1}{10}$  од готовине неке, онда се каже: то је неправо, и услед тога, што ће то плаћати трговци и чиновници, то ће осетити и сељак то није истина. Овим је тек правда задовољена, а кад дође време да се што олакша, нека се свима подједнако олакша; и онда неће наш сиротан сталеж пропадати. Ово ми изгледа, као кад би више директа држали једну зграду да не падне, па је један по један попуштати и онда је морају пуштити остали, и зграда ће да падне.

Према свему овоме, ја држим да је ово праведно, и ако је тешко по све нас, јер су такве наше прилике. Али ако овако сви подједнако подносимо терете, онда кад дође време, да се наши приходи увећају, да се наш буџет олакша, олакшаће се свима подједнако. Наш је сељачки сталеж преко половине тако опао, изгубио своје имање, а друге класе нису ништа осетиле.

Ово је врло праведан пројект, и треба га усвојити.

Љуба Јоксимовић — Г. Алимпије Васиљевић у свом говору казао је: ако се ове измене усвоје, онда каква ће разлика бити између садање скупштинске већине и скупштинске напредњачке већине, која је била створена од двогласаца. Он је мој некадањи професор и мило ми је, што ми је сад дата прилика да му одговорим.

Разлика је проста. За време напредњака било је у Скупштини чиновника и оних грађана, који су са пасошем капетановим постали посланици. Ти су људи бранили интересе чиновника, а сад се удара на њих. Ја мислим, да је то довољно одговора да г. Васиљевић зна разлику. Он треба да зна, да је пређашња саветничка плата била преко 10.000 динара; а по закону који је донела радикална већина у Скупштини плата је саветницима

8.500 дин., дакле и то је једна разлика. Ја мислим да је довољно и ово што сам објаснио.

Један од г. говорника, такође са леве стране, вели, да ми хоћемо да се вратимо 10 година у назад; да стварамо веће порезе, као што је било за време напредњака. Ја не долазим у ред људи, који ласкају напредњацима, али овде морам да признам, да, кад би ме ко упитао: коју би систему пре усвојио, да ли пореску систему, коју су створили напредњаци, или ону, која је била за време либерала, ја бих пре усвојио ону, коју су створили напредњаци, јер је она за сиротињу подеснија, а за време либерала, порез су распоређивали одбори, у којима су били газде и домаћини, који су по нешто плаћали тек да се каже, да плаћају. Кад је дошло време да се и газде жртвују кад је држава била у нужди, онда су сами либерали, који су то стање створили, признали, да су имали штете од њихових газда и домаћина.

Оном господину, који рече, да се ми враћамо за 10 година, ја ћу да кажем, да хоћу да се вратим за 11 година. „Исток“ у 32 бр. од 14 марта 1880 год. у своме уводном чланку каже (чита): „Криви су општински одбори, који нису своју дужност добро вршили; а у одборима знамо ко има прегжнији глас, они који су имућнији који су т. ј. имали да плаћају. Ето, то је права истина. Овом приликом наша имућнија класа није дала народу и свету пример најбоље патриотизма.“

То каже „Исток“ и ја то усвајам. Ја мислим, да и ти људи треба нешто да жртвују за то што су нешто добили од онога чиме је земља задужена, као што су и чиновници добили своје плате од зајмова, којима је држава била задуживана, и које сад морају и они да отплаћују. Ако буде нужде, да се направи какав нов дуг, они ће се онда морати размислити о томе, јер ће га и они плаћати.

Један од г. говорника с леве стране рече, да ће ово плаћати и сељаци, јер и сељака има који дају новац под интерес. Ја кажем, да онај сељак који даје новац под интерес, није сељак, него долази у ред њивта.

Ја ћу гласати за пројект и за мишљење већине.

Алимпије Васиљевић — Неки посланици из већине хоће да даду други правац мом говору. Поштовани посланик Љуба Јоксимовић поменуо је моје име и казао је као да сам ја бранио чиновништво и трговачки сталеж. Ја сам казао да ми не говоримо овде као представници народни о овом и оном стању, него о интересима земље. То сам изреком казао.

Јоксим Павловић — Ја нећу да говорим много, јер многе речи не помажу онде, где нешто мора да буде, али не бих говорио ни мало, да нисам видео напад опозиције од онога часа, кад се покушало да се заведе праведна пореска система.

Не треба човек много да се размишља па да увиди, да је за последње две деценије њихова политика с поља и изнутра;





њихова политика рата и крви, да су дакле све те политике узрок свима нашим недаћама, чак и нашем великом буџету и осталом злу и дефициту.

Господо, кад је њихова рђава финансиска политика до-стигла своју кулминативну тачку, кад се даље није могло, онда су кавали: изволте ви сад. Онда кад су они одступили, било је најгоре стање, а данас — садашњи министар финансије почиње да поправља то финансијско стање. А то се види из тога, што је у том минулом времену био курс за закључивање државних зајмова 63 и 72 и т. д. за сто а сада не само да наши државни папири стоје на бољој цени него се и зајмови могу сада под много повољнијим условима закључивати. С тога не стоји тврђење г. Авакумовића, кад је казао да не треба ударати дације на капитал и плате и да је неред у нашим државним финансијама узрок новим дајбинама. Дакле, господо, кад је курс наш побољшан онда би имали рачуна пре да закључимо нов зајам, који би имао плаћати народ доцније, него ли да ударимо нове дације али ми то нећемо, већ хоћемо да се окренемо лицем к лицу народу па да кажемо: нећемо више да се варамо, дугови постоје и дугови морају да се плаћају па макар нас народ не разумео и изрекао неповерење. Кад би ми хтели да око-лишавамо и да врдамо, ми би лако донели решење о зајму од 50,000.000 дин, него овде да се мучимо и да тражимо начина и пута само зајмове да не правимо па онда кад треба да се плати, да се извучемо и да кажемо другима изволте ви сада. Али ми мислимо да то није добро чак ни за домаћина који се а дужи и крије своје дугове, па кад изађе из куће да каже изволте ви који сте остали и дошли после мене плаћајте. Ми накле хоћемо да пођемо редовним путем, а ако нас народ не казуме, онда нека дође други па нека рукује са државним трош-мовима, а ми нећемо, нити смемо правити нове дугове и ми орамо да трпимо, па да од свакога по мало узмемо да једном изађемо на крај. С тога не стоји ни оно што је г. Машин казао а ми околишавамо да на масу народа ударамо данкове.

Са ових разлога ја прихваћам овај поднешени пројект ми-нистра финансије, којим се хоће да удари мало већи порез на чиновнике а друго и с тога што су они за последњих 20—30 година руковали земљом, управљали су финансијама како су знали и дотерали земљу својом политиком до овога жалоснога стања и кад су они највише добра до сада осећали, а народ највише тегобе, и кад се опет зна да су они за све то највише криви, онда нека и највећи терет повуку да се земља спасе. Ја ћу дакле гласати за пројект у начелу.

**Председник** — Претрес је свршен у начелу. Стављам ва гласање, ко је за то да се овај пројект измена и допуна у за-кону о порези прими у начелу нека седи, ко је против нека устане? (Већина седи). Објављујем да је Скупштина усвојила овај пројект у начелу.

Сад ћемо приступити претресу у појединостима.

**Известилац** чита члан 1.

**Председник** — Прима ли Скупштина овај члан са овим додатком? (Прима). Објављујем да је Скупштина усвојила чл. 1.

**Известилац** чита члан 2.

**Председник** — Прима ли Скупштина овај члан, овако измењен? (Прима). Објављујем да је Скупштина усвојила чл. 2.

**Известилац** чита члан 3.

**Председник** — Прима ли Скупштина члан 3? (Прима). Објављујем да је Скупштина усвојила чл. 3.

**Известилац** чита члан 4.

**Алекса Ратарца** — У овом члану 4-ом мени изгледа не јасно да ли и Краљевски Намесници подлеже плаћању порезе или долазе као личност краљевска, која не подлежи порези.

**Известилац** — Оно што год овде није изреком напоме-нуто и није ослобођено од плаћања порезе, разуме се да мора да плаћа. Овде се изреком у закону каже, ко се ослобођава од плаћања порезе а не каже се ко није ослобођен. Дакле, ко год није ослобођен од порезе мора да је плаћа, па дакле и Краљевски Намесници. (Чује се: врло добро).

**Председник** — Претрес је свршен. Прима ли Скупштина члан 4? (Прима). Објављујем да је Скупштина усвојила чл. 4.

**Известилац** чита члан 2 постаје члан 5

» 5 » » 6

» 3 » » 7 и у њему се

мења тачка е.

**Председник** — Прима ли Скупштина измену прочитаних чланова? (Прима). Објављујем да је Скупштина усвојила измену прочитаних чланова.

**Известилац** чита члан 4 са изменом који постаје чл. 8.

**Председник** — Прима ли Скупштина прочитани члан са изменом? (Прима). Објављујем да је Скупштина усвојила поме-нути члан са изменом.

**Известилац** чита: члан 6 постаје члан 9

» 7 » » 10

» 8 » » 11

» 9 » » 12

» 10 » » 13

» 11 укинут је.

» 12 постаје члан 14

» 13 » » 15

» 14 » » 16

» 15 » » 17

» 16 » » 18

» 17 » » 19 и у њему се

мења тачка б).

**Председник** — Прима ли Скупштина измену прочитаних чланова? (Прима). Објављујем да је Скупштина усвојила измену прочитаних чланова.

**Известилац** чита: члан 18 постаје члан 20

» 19 » » 21

» 20 » » 22

» 21 » » 23

» 22 » » 24 и у њему се

мења тачка 1.

**Председник** — Прима ли Скупштина измену прочитаних чланова? (Прима). Објављујем да је Скупштина усвојила измену прочитаних чланова.

**Известилац** чита: члан 23 и 24 укида се.

**Председник** — Прима ли Скупштина укинуће прочитаних чланова? (Прима).

**Известилац** чита: чланови од 25 до 45 закључно остаје.

**Јоца Ж. Јовановић** — Овде, господо, чланови од 25 до 45 закључно остају и не мењају се ништа. Међутим по за-кону чл. 35 порез се плаћа на интерес што га ко има не само код каквог државног завода него и од приватних лица. Код овога члана тачка в гласи: на камату, ренту и дивиденду од акција, жељесничких облигација, акција кредитних завода, банака, штедионица, рударских и других предузећа. И по овоме закону плаћа се на капитал 3% а међутим на капитал наро-дне банке ова пореза до сада није се наплаћивала. Ја сматрам да је то погрешно и да то треба да уђе у овај закон да се наплаћује. Дакле приватни заводи и штедионице плаћају не само на капитал него и на и дивиденде, камату и т. д. а привиле-гована народна банка има ту повластицу да на све то не плаћа, никакву порезу, с тога би ја предложио ову допуну: Код чл. 35 да дође а под тач. в: на камату, ренту и дивиденду о е акција, жељесничких облигација, кредитних завода, народн-х банке, банака, штедионица, рударских индустријских и други-х предузећа. Ја бих молио 10 посланика да ме помогну. (По-мажу га.)

**Известилац** — Ви сте чули кад сам ја прочитао да чла-нови од 25 до 45 закључно остају и не мењају се. Може бити да је ова допуна коју је предложио Јоца Ж. Јовановић Скуп-штини и која је допуна помоћна од 10 посланика, са свим умесна и на своме месту али ви знате да оно што није ушло у пројекту за измену да о томе не може бити говора и ја уп-раво не знам где би дошла ова допуна кад чл. 35 из овога закона није ушао у питање нити се пак да се мења. Дакле, ја држим да се према пословнику и не може да се мења, оно што у пројект министров није ушло, јер свака измена и допуна мора



да прође извесну процедуру па тек онда да се решава у Скупштини. И према томе пошто овај предлог није био у одбору, није био у државном савету нити пак пред надлежним министром, то о њему Скупштина не може ни решавати и треба, га одбацити.

**Трифун Милојевић** — Мени се чини да грешим известилац, кад вели да овде нема места да се унесе ова одредба, коју предлаже Јоца Ж. Јовановић. Баш сад има места томе предлогу, јер овде се претреса цео закон о непосредној порези и ако га је одбор допунио опет има права и Скупштина да га допуњује и за то се Скупштина и зове законодавно тело, иначе она не би била то.

**Известилац** — Г. Триша рече да грешим ја што наведох разлоге да нема места овоме предлогу, а он мало пре рече да је баш сад на претресу целокупан закон о непосредној порези, међутим и ко је прочитао заглавље овога пројекта он је могао да види да у њему стоји ово: пројект измена и допуна у закону о непосредном порезу. А измене и допуне, које подноси министар, иду прво државном савету, за тим одбору и најзад долази пред Скупштину. Дакле, овде није целокупан закон него само измене и допуне тога закона и о њима само може бити говора. Овако пак и ако је предлог можда умесан не може се о тој измени код чл. 35 говорити пошто тај члан није подложен за измену, с тога велим, да г. Триша грешим, а не грешим ја.

**Известилац** — Ја имам права да тражим, кад неко нешто предложи, да тај предлог оде најпре у одбор.

**Председник** — Пошто известилац тражи да се овај предлог упути у одбор, то се он и упућује одбору.

**Известилац** прочита измену чл. 46.

**Председник** — Стављам на гласање, ко је за то, да се усвоји чл. 46 нека седи, ко је против, нека устане? (Сви седе.) Објављујем да је Скупштина усвојила чл. 46.

**Известилац** чита чл. 47 нов.

**Председник** — Стављам на гласање чл. 47. Ко је за то да се усвоји чл. 47, нека седи, ко је против нека устане? (Сви седе.) Објављујем да је Скупштина усвојила чл. 47.

**Известилац** чита чл. 48 нов.

**Јоца Ж. Јовановић** — Господо, стопа која је подигнута на заводе новчане врло је велика. Велика је за то, што је 8 од хиљаде, а то значи 1%. Ви знате да заводи помажу нашем кредиту, и то помажу у томе, што су код нас интерес, који је био 18—24%, у целој земљи свели на 8%, и оптерећити заводе да плаћају 8% то би био веома много, кажем, било би врло много, јер то би значило 1%, и онда би заводи морали да подигну стопу интереса, а ви знате да то не би било добро по наше економне и финансијске интересе. Дакле, ако ово усвојимо, онда ће неминуовно поступити да заводи подигну стопу интереса.

Сем тога, господо, сви заводи у земљи располажу са сумом преко 75.000 дин. Дакле, ни један завод не би платио мање од 8000 дин. С тога ја би предложио да овај члан гласи овако: Да радње кредитних завода и кредитних банака, штедионица и осталих акционарских друштава плаћају 4% до сад је било 3% и подићи на 4% ја мислим да је доста, али оставити стопу 8% као што одбор предлаже, ја мислим да би то било и сувише много. Молим ако има 10 посланика да ме помогну? (Помажу га више од 10 посланика).

**Известилац** — Предлог г. Јоце Јовановића мени се чини да је оправдан. Можда се с тиме нећу сложити, колика треба да буде стопа, али да треба водити рачуна о предлогу, који је поднет, о томе држим да неће нико спорити. Свакојачко, ако остане стопа, која је предвиђена законом, онда би многе кредитне заводе довели у питање, принудили би их или да ликвидирају или да подигну стопу интереса на давање кредита. Кад се признаје да су новчани заводи од користи земљи треба их пустити, да се развијају, и не треба допустити, да се и једном одлуком законском у њима посао спречава и отежава. Ја се потпуно слажем са г. Јоцом Јовановићем, да ако би се оставила ова стопа, која се предлаже, онда ћемо учинити једну не-

згоду и отежати посао новчаним заводима, и принудити их ако не да ликвидирају, а оно на сваки начин морали би повећати интерес на давање кредита.

Ну, господо, ви знате, где год је велики интерес ту промет трпи, а ту опет неће трпети нико други него цела земља. С тога ја мислим да треба прихватити предлог г. Јоце Јовановића, али мислим да не треба да се прими одмах у оваквом облику као што је изнет, него да се предлог врати у одбор, и да нађе по неку погоднију стопу, те да не буду сувише оптерећени, а с друге стране да се не извуку испод терета, које треба и морају да сnose новчани заводи.

**Председник** — Кад г. известилац прима предлог г. Јоце Ж. Јовановића, а и тражи да се врати у одбор, онда се чл. 48 враћа у одбор. Ну пошто чл. 47 има везе са чл. 48 то и он треба да се врати одбору.

**Известилац** — Члан 47. нема везе са чл. 48. Чланом 48 хоће само да се изузму новчани заводи од ове стопе, а ово друго да остане овако као што је. Ми можемо чл. 47 подврћи под стопу као што је усвојен, а 48 члан ће говорити само о новчаним заводима.

**Председник** — Добро онда не треба да се враћа у одбор.

**Известилац** прочита: да члан 47 постаје чл. 49. и прочита га како гласи.

**Ранко Тајсић** — Ја нисам говорио о овоме закону у начелу, пошто се ја у главним тачкама одвајам не за нижу него за вишу стопу пореза а из овог разлога: кад је факт да дефицит у државним финансијама постоји; кад је јасно где се тај дефицит мора поунити у нашим финансијама, а већина скупштинска неће штедњу у буџету, онда је тим пре близу памети, да се намет мора ударити онде, где је неосетлији, где се лакше и правилније може узети. На основу тога гледишта, ја сам и одвојено моје мишљење код овог члана. Моје одвојено мишљење је штампано, ви га имате у рукама, и не морам вам га читати.

Разлика између мога одвојеног мишљења и мишљења одборске већине у томе је, што сам ја стопу на капитале подигао. То ће рећи, да се на уложени новац у капитале плати већи порез, него што одборска већина предлаже. Разлози су моји кратки и јасни.

Господо, до сад је разрезиван порез, а није се гледало на шта се разрезају нити је гледато је ли праведно. До сад се друга класа земљишта у Златибору равњала се с другом класом у Стигу, и друга класа у Студеници равњала се с другом класом у Колубари. И какве су последице од тога? Заверите у завршне годишње рачуне па ћете видети да ти окрузи дугују држави грдну суму пореза и ко то дугује? Већином дугују људи за порез на земљорадничка имања. Та имања земљорадничка већином су оптерећена неправедним порезом и још већим бројем разрезан је порез на онолико хектара, колико их у ствари и нема. На таквој основи проведени рачуни, засновани на нечему у магли — што не постоји, неминуовно је довело до тога да су расходи повећани, јер они се — расходи — одма и лакше узимају у извршење но приходи и тако буџет се повиси на основици лажних прихода. Расходи су непрестано све већи и већи прављени, они се истина могу потпуно оправдати пошто се на основи буџета а и око лажљиви прихода врше, али такво финансирање одвело би нас бог зна куда. Ето таква мудрост наших финансијских државника до данас и довела нас је да прибегнемо другој методи и да ударимо већи порез на оно што се да извести.

На новац уложен у капитал ја сматрам да је већи порез најправичнији; најправичнији је у томе што потрошачи ту порезу плаћају а не трговци. Ја трговце сматрам да су посредници између фабриканата и потрошача, или посредници између произвођача и потрошача. Главно је да и у једном и у другом случају, они су само посредници. Један трговац ма с колико новца почео да ради, како је отворио бакалницу или дућан са тешким еспапом свиленим, вуњеним, кадифеним, златним накитима и т. д. или просто са крпама, он зна шта га кошта најмања ствар и он разреже на еспап кирију, можда па и свој шпацир и уживање а разуме се на првом месту разреже његов порез,



који има да плати на уложени капитал. И сад како се повећа стопа пореза на капитале, шта излази отуда? излази само то, да ће тим намирницама, које трговац за потрошача продаје, подићи се цена и онда те намирнице доћи ће да купи онај, који може, а ко не може, неће их ни купити или другим речима, што је луксузно богатији ће и опет да купује, а сиромаш не, а ниједна власт за цело неће натерати сиромаша, да и он мора да купи. Сиромаш, ако је у нечему и луксузирао он ће да купује мање, или ако је своје кућане навадио да им из вароши купује свилене мараме, бронерске ципеле и томе слично, он ће казати: ово је пре било јефтино и ја сам куповао, али данас је подигнут порез на ове ствари и не могу да купим, а кмет ме не може натерати, и не може казнити ако те крпе не купим, а зна да му за данак може продати и оне његове најнужније из куће намирнице и тако ће се вратити на своје производе. Дакле изводим из овог то, да је ударање веће порезе на трговце правично, и да неће трговце удавити то што ће куповати од њих само они, који имају да троше. Раднички сталези и занатлијски сталез куповаће мало скупље гвозђе и челик, но то се мање троши а даље служи а и сељачки сталез, који производи стоку за трговину, он ће је дати мало ниже, јер трговац ће јошт на куповини рецимо свиња да урачуни порез. Али нека и то буде, стоку ће да прода онај који је има, а сиромаш неће је ни продати јер је нема. Дакле за газде сељаке опет неће бити осетног терета, а мало теже ће пасти на земљораднички и занатлијски сталез, јер као што рекох сељак мора имати мотику и сјакиру и остале нужне гвоздене алате, али то нису ствари као балска хаљина од 300 динара која, послужи један пут за један бал па ту и тутило. Сељак ако мора да купи мотику и сјакиру, кад је купи, она ће му да служи 3—4 године, и по томе, господо, ја мислим слободно је тврдити да ће народ радо пристати уз ову мању порезу на своје намирнице а кад се удари већи порез на луксузне артикле, трошиће их они, који хоће и могу да их троше, и на њих, са свим је оправдано, и ударити и већи порез.

Ударити још какав нов порез на земљу или ма у неком виду прирез на земљоделца или и најмањи зајам правити на државу, то би личило ни више ни мање него нарезати на оно што не постоји, или на мртве предмете који не могу да се изврше, на оно и, пр. као што је порез на земљишта утврдио се и ударен на оно чега нема. Ту не треба повисити а нити се сме повишавати него треба спустити. Влади овој и министру финансије служи на похвалу што је смањила порез на  $1\frac{1}{2}$  милион динара. Како хоће да се има оно што је стварно и да смањи за онолико колико збиља у ствари не постоји, онда порезу на земљишта треба смањити још за  $1\frac{1}{2}$ —2 милиона дин. и онда порез од земље биће тачна и сигурна цифра, само наравно још под тим условом да га ваљани кметови прикупљају. Дакле велим ако хоће да се постигне правда и узме на земљу колико је право пореза мора да спадне још за 1—2 милиона на земљиште, па да се изравњања на оно стање, које сељак мора и може да плаћа. Ствар је чиста, да ви, господо, нове зајмове не смете правити; а ни влада ни већина скупштинска неће штедњу на буџету но идете оним старим Чединим и Ракићевим путем и раскошне буџете правите, па вам да богме не може да достигне но је дефицит и неминовно повишење пореза. Дакле овде је питање: ко ће тај дефицит да попуни? Њега ће попунити свакако онај што има, а то су господа трговци, који имају велике плате и капитале а што је најглавније, тим се капиталима не може да нађе прави рачун при разрезу порезе. По данашњем пореском систему они пријављују уложени капитал у радњу пореском одбору, колико хоће. Порески одбор истина чини неке примедбе, али он не може да им се увуче у касу, и да види колики је прави капитал њихов, а тако исто из њихових књига не може да се види прави обрт и капитал. Дакле при најбољој вољи не може да се нађе право стање њихових капитала, те да се према томе и оптерете и да им се пореза правично разрезује, јер то они сами — трговци нису ради да им ико дозна право стање. Ја сам слушао, а не знам да ли је истина, да има у Београду трговаца, који воде и двоје књиге, те тим хоће да скрију право стање својих капитала због плаћања порезе на њих. Ја не знам је ли то истина и може ли то бити?

Нисам ни био трговац, те да могу то знати, али ако је истина онда је то врло хрђав пример наше интелигенције. Сељак земљу не може да укрије.

Дакле, да сведем моје одвојено мишљење. Што се порез мора повисити, то је за то, да се дефицит попуни; али порез треба повисити на оним изворима, на оним тачкама, управо на оним артиклима, који се могу најсигурније да изврше и ту долази, да ту порезу плаћају они, који могу, а сиромаш, који не може да живи, он те артикле неће ни куповати, другим речима неће куповати ствари, које му не требају, а неће га моћи кмет да натера да носи свилену мараму или свилену памуклију. Мени ако је скуп гуњ што носим оволико гајтана на њему, ја ћу купити гуњ са два гајтана, или ако су ми скупе чизме ја ћу купити опанке, дакле ту нема морања за сељака да он мора да поднесе то повишење данка, које се на капитале ударају сем у гвозђу и челику и у стоци, коју продаје. Али онај је продаје који је има, па је право да он и плати и он је опет срећнији а бољи, него она сиротиња, која нема стоке и која плаћа порезу и на оно, што нема, а нигда се у својој кући и не омрси пити у свом оделу оде цркви на причешће.

Са ових разлога, ја бих замолио Скупштину да моје одвојено мишљење прими, јер се у њему састоји повишење стопе на капитал а то је у целом свету најправија пореза.

**Димитрије Димовић** — У колико је сам разрез порезе теретан за онога, који га смоси, у толико је теретније, ако се он неправично сноси. Г. Ранко Тајсић престављајући трговце, казао је: да они располажу с великим капиталима, па им је стога лако да подносе терете, но он је то једнострано схватио јер је навео самог трговца дућанцију, али није се обазрео да има трговаца, који раде и шпекулативном радњом, чији је процент несигуран. Његовим предлогом и повишењем стопе, отишао би се тако далеко, да је трговци не би могли да поднесу, јер има случајева, где трговац две и три године само штетује. Друга је ствар са дућаном, јер он може напослотку да подели свој процент, а трговци који раде са шпекулативном радњом то не могу.

Нешто што би имао да предложим, а што се у неколико слаже с првом тачком Ранковог предлога то је, да се капитали до 1000 дин. оптерете са  $5\%$ . То налазим да има места. Као што знате већина је трговаца по унутршњости, која не располаже већим капиталом од 2—300 дин. и ако се они оптерете са 10 дин. пореза, као и они који имају 2000 дин. капитала, то је неправично, и за то сам, да буде до 1000 дин.  $5\%$ , а остало да остане по предлогу одборске већине.

**Јоца Ж. Јовановић** — Ја нисам мислио да говорим о овим питању, али ме је на то покренуо Ранко Тајсић с његовим одвојеном мишљењем. И сматрам за дужност да као трговац који познајем трговачке прилике кажем неколико речи.

Г. Ранко казао је, да је најправичније, да се узме од трговца на капитал. Но г. Ранко заборавио је, да они играју на добит, а и на штету, јер бивало је прилике да трговац изгуби сав свој капитал па можда и туђ. Има трговина, где се може да асни, а ту узимам за пример трговце, који раде манифактурне радње, као што су обично ови у Београду, али у унутрашњости нема тих радња. У унутрашњости, који има 3—4000 капитала не ради манифактурну радњу, него поред тога мора да ради и са земаљским производима, а ви знате колико има добити од земље и њених производа и колико ти људи могу да извуку користи од свога капитала. Ту је је обично добит од 1—3%. И ја сам човек, који извозим на страну па и ја се задовољавам са  $3\%$ . Друга је ствар код мануфактурних радњи, где се тера до  $20\%$  добити. Али код произвођачких радњи не може се више добити од  $3\%$ . Дакле поред овога, што је одборска већина подигла скоро 3 пут више него што је до сад било, јер је до сад било 3, а сад 8 од хиљаде, одбор је подигао ту цифру три пут више. Осем тога Ранко заборавља, да трговци не рачунају с капиталом који имају радње, него рачунају и са кредитом, који уживају. Бива прилика да човек мете 20.000 дин. капитала, но порески одбор повиси то ни 50—60.000 дин. а то је са кредитом. Осем тога трговац је изложен и мора да даје еспап на пересију, а и да одбије бофа еспап, а на све то плаћа порез  $8\%$ . Дакле, ја ми-



слим, да би ова стопа могла да остане, као што је одборска већина предложила, а нарочито од 2—4.000 дин. ту се не мења ни у колико, јер ту су ситни капитали уложени. С тога бих ја био за то, да Скупштина прими предлог одборске већине, а предлог г. Ранка да одбци.

**Трифун Милојевић** — Кад сам мало пре говорио у начелу о изменама закона о порези казао сам да ме је обрадовало, што видим овде прогресивну порезу. Разауме се да ту нема збора, ако хоћемо да усвојимо прогресивну, треба да усвојимо предлог Ранков. Ја нећу ту ништа да докажујем по само кажем, кад би гласало ових 500.000 пореских глава сигуран сам да би гласали за овакву редакцију, као што је у одвојеном мишљењу. Сваки други разлог не може да ме разубеди, јер сам сигуран да не би остало ни 50.000 глава, да за Ранково одвојено мишљење не гласа, а зна се ко би остао, чиновници велики, богаташи и трговци.

**Михајило Веселиновић** — Пре свега, ја бих био за то, да се овде учини разлика, између капитала, уложеног у радњу са страним производима и капитала уложеног у радњи са земаљским производима, што би било са свим право. Али ми се чини да то не можемо доводити из обзира према уговорима са страним државама.

Но сад хоћу да пређем на стопу порезе, која је предложена по одборском мишљењу,

Господо, Ја се потпуно слажем с одвојеним мишљењем Р. Б. Тајсића. јер стопа, коју је он распоредио на капитал са свим је правичнија, него што је одбор у своје пројекту одредио. Правичнија је зато, што је умањена стопа на капитале нижих класа до 8.000 дин. а то је са свим умесно и оправдано из ових разлога: ми знамо врло добро, да трговци са мањим капиталима, занатлије, механике, кафеције и т. д. не могу да заслуже у оноликој сразмери колико заслужују трговци са већим капиталима а још мање од оних који раде са 50—60 и више хиљада динара. То је свакоме без сумње јасно, јер знамо врло добро да такве дућаније — трговци — занатлије механике и кафеције нарочито по унутрашњости кад тако рећи невино банкротирају они постају општинске патроције, то не може нико одрећи. Док на против нема ниједног примера, где је трговац који је располагао са већим капиталом од 20—50—60.000 дин. кад је банкротирао да је постао патроција; јер такви трговци махом удшавају лажна банкртства или и ако иначе банкротирају они преко свега тога што им пропадне ипак могу од самог оног ђубрета, које им преостане да се скромно издржавају, док — међутим као што мало пре рекох они дућаније — трговци, који имају капитала до 8.000 дин. кад који од њих пропадне, он мора да служи као општин. патроција за 20—30 дин. мес.

Дакле једно зато: што су по предлогу Р. Тајсића мањи капитали 8—10.000 дин. олакшани, а то је право; и друго што је одборска пак већина имала у виду и олакшала порезом омањем чиновништву до 3500 дин.; то је следствено и право, да се и оваквим малим капиталстима сразмерно олакша пореза. И с тога из ових разлога ја се не слажем с мишљењем одборске већине, него са одвојеним мишљењем Ранка Тајсића, и ако сам трговац, ја налазим да је са свим право ово, што је Ранко предложио.

**Милош Богдановић** — Кад би се ово одвојено мишљење Ранка Тајсића могло применити на оне капитале, који су уложени у луксузне радње као што су: манифактурне и оне капитале што их поједини дају под интерес, те задужују народ и себи црпу по 20—20 од сто интерес, тада би ја потпуно гласао за ово његово мишљење. Али кад знам да овде спадају наши трговци, који купују наше свиње и волове, наше жито и остале наше сировине то онда ја не бих могао гласати за ово мишљење, јер сваки трговац о свом раду води рачун; он у толико мора јевтиније куповати наше производе. Једно с тога, а после што сви видимо, да наши трговци нагло опадају а опадањем трговца опада и сам народ и произвођач и према томе мислим да су трговци доста оптерећени и с тога љу гласати за одборско мишљење.

**Максим Сретеновић** — Пошто се повела реч о трговцима, и пошто се и ја зovem таким именом, то сматрам за ду-

жност да кажем неколико речи, јер знам како стоји капитал код трговаца; знам то боље, него они који веле, нисам био трговац, немам трговину, али треба ударити на трговце. Ко год ради са капиталом, тај више ради са туђим капиталом, нема их на хиљаду 10 који раде са својим капиталом, а овим се законом не изузима онај човек, који ради на кредит. Дакле овим се подиже такса плаћања од 3 до 8 на хиљаду, а то је три пут више, кад људи раде са половином свога капитала, половином туђег. Дакле 16 на сто плаћају они који имају свој капитал, а колико ли има оних који раде са туђим капиталом.

Кад је тако велико благостање код трговаца, онда ја питам г. Ранка колико се трговаца одржало од сто од пре неколико година да су и данас трговци. Ја сумњам да их има и 10 који су почели као трговци па завршили до смрти као трговци, него већина их је по неколико пута пропала. Овим не браним трговце, али кад се подиже на трговце порез три пут више, онда ја мислим да је на крај намети тражити још више, него што министар тражи. И ако признајем да треба помоћи каси, ипак мислим да не треба сав терет свалити само на трговце, него мислим да тај терет треба сви да поднесемо. И ако сам скромног мишљења да је много и ово што је већина одборска предложила, ја држим да треба примити ово што је већина одборска предложила, ја држим да треба примити ово што је одбор предложио, али више не.

**Рапа Нивић** — Трговачки сталеж плаши се као да је њему много и неправедно разрезан порез. Ја уверавам г. г. трговце, да они ништа неплаћају од 84 године; јер они узимљу од сељака пошто хоће жито и остало, колико му плати на толико сељак мора да пристане. Ја не могу да се сложим са мишљењем одборске већине, него усвајам мишљење Ранка Тајсића, јер кад сељак може да сноси терет од 84 год. онда могу и трговци повући мало већи терет. Гласам за одвојено мишљење Ранка Тајсића.

**Ранко Тајсић** — На првом месту благодарим г. Димовићу, који ме је посетио на прву стопу, и ја сам о њој доста мислио и она ме је занимала; јер доста ови наши ситни трговци, који купују по вароши суве шљиве, жито и т. д., који се зову спекулативни трговци не могу нигде да пријаве онолико колико треба, т. ј. немају до 2000 дин. већ сваки мање, а мање стопе нема и тако они плаћају на оно порез што немају — него имају и пријаве 7—800 дин. и онда је ова прва стопа добра — 5 дин.

Јоца Јовановић, као трговац даје разлоге против мог одвојеног мишљења; ја их не спорим и признајем да не могу да појмим трговачке рачуне као он, али ја бих му поставио само ово питање: кад падне велики трговац онда има ли могућности и каквих начина да се дигне, управо постављам ово питање: колико се на сто трговаца диже, кад једном падну? — Ја мислим да их не остаје у прашини и надници више од 10 на сто, а највише 20 на сто по се сви дигну и понова отворе радњу. То је с тога што су им услови за поправку стања бољи него другим сталежима; они имају своју банку своје грађанске штећнице, за њих је са свим други финансијски пијак и свакад могу да повуку капитал. То њима служи на част, ја то волим то никакав произвођач и потрошач не сме замерити и то је корисно за нас, јер су они посредници и ја говорим за моју одвојену стопу, повишице порезе на капитал што они никад не могу да савршено пропадну они више пута од банкротства користи се, изравњају се на постану богатији но што су били пре тога и опет раде. Код земљорадника то не стоји, они несрећници кад падну од сто једва ако их се дигну 20; ово ће најбоље знати г. г. посланици са села, данас кад пропадну 100 сељака, не могу да се дигну ни 20 њих а то је ништа; нема услова да се дигну за то што сва она блага која је народ из земље добијао, преоптерећена су дацијама. Сем ако обрађује данас земљу рационално он може како тако копелати, а ако се земљоделац служи још првобитним средствима при изради земље, за то му је тешко и одржати се и само сува љеба за себе и породицу имати; а да не говорим о данку и школовању деце, то је од њега далеко.



Ови су ме разлози руководили да оптеретим више капитала, јер опет остајемо при тој да г. г. капиталисте неће овај порез плаћати него потрошачи и то они који хоће да троше луксузне предмете, а они који неће да траже луксузне предмете, неће они плаћати.

Богдановић је подводио трговце и капиталисте у двоје. Кад би се могли одвојити земаљски производи и они на страни он би пристао на мој предлог. Лепо, господо, и ја велим кад би се то могло одвојити, ја бих ударио једну четвртину на земаљске производе, а на оне са стране  $\frac{3}{4}$  или бих чак и 10 пута више шта ударио него на земаљске производе; али у колико сам ја добио обавештења ми то сви не можемо а сви знате шта нам смета? — Смета нам мудро руковођене државника при склапању трговачког уговора са страним државама, него мислим, да је право да оптеретимо све подједнако па да чекамо док добијемо прилику, па ћемо онда то оптерећење подводити, за то сам за моје одвојено мишљење

**Известилац** — Господо овај члан по садржини својој чини ми се да је веома важан и чини битне измене у закону о непосредној порези. С тога дозволите ми да кажем неколико речи о њему.

Ви сте мало пре чули кад сам говорио у начелу о овом пројекту, да сам казао, да је он изазван потребом, прво да се појачају државни приходи, и друго да се постигне и правда у свошењу државних терета. Дакле на првом месту овим пројектом има да се задовољи државна потреба, то јест да се ојачају приходи финансијски, а по другом месту, да се и сама правда постигне тиме што би се правичнију распоред порезе учинио.

О првом питању о појачању државних прихода није нико до сад говорио, бар код овога члана, јер сви осећамо потребу да се државни приходи морају појачати, него се водио говор о томе да ли је право да се капитали оптерете са онолико, колико је нашла одборска већина или са више. Већина одборска нашла је за умесно да се капитали оптерете са највећом стопом од  $8\%$  дин. Ранко Тајсић учинио је други распоред у скали и попео је до  $10\%$  дин.

Ја нећу да говорим о овоме са гледишта, са кога су полазили многи говорници, нећу да говорим да се овим пројектом оптерећују трговци, јер овде није у питању ни трговац ни мајстор, него је у питању капитал, који може бити у рукама и сељака и трговца и занатлије, и свакога. За мене је главно, да ли на капитал треба да се плаћа  $8\%$  или  $10\%$  или да ли је са стопом од  $8\%$ , постигнута пореска правда или није? О томе треба да се споразумемо, т. ј. да ли се постиже правда, ако се мете 8 дин. од сто или се постиже правда ако се мете 10 од сто на капитал. Ја сам желео да чујем разлоге г. Ранка Тајсића, те да видим на каквим основима и разлозима оснива он своје гледиште, своје мишљење, желео сам да чујем од њега за што је на пр. праведно кад се оптерети капитал са 10 од хиљаду, а није праведно ако се оптерети са 8 од хиљаду. И ја сам саслушао његове разлоге због којих се и одвојно у мишљењу од одборске већине. Па шта он износи као главну побуду за његово одвојено мишљење? Као обично, тако је и овде говорио, да треба на трговце ударити за то, што имају, без обзира, је ли то оправдано или не. Он вели они имају доста, тргују и добијају доста, па треба да плате. Ето то су у главноме разлози, које је он за своје гледиште изнео. Па јесу ли ти разлози озбиљни? Ја велим да нису. То су само доскочице. За мене је главно кад би ми г. Ранко Тајсић доказао, да је са 10 од хиљаду постигнута правда а са 8 од хиљаду није постигнута. Но онто није учинио, него само каже, да треба да плате 10 од хиљаду. До сад су капитали били оптерећени са 3 од сто, а сад се оптерећују са 8 од хиљаду, и ако би ишли даље, ја мислим да би учинили погрешку. С тога велим да би се Скупштина могла задовољити са мишљењем одборске већине, а наравно, ја не могу тврдити, да је овим постигнута потпуна правда, али ипак је учинено доста. С тога молим Скупштину да прими мишљење одборске већине.

**Министар финансија** — После говора г. известивоца, ја ћу само неколико речи да додам. Он је већ напоменуо разлику између стопе, која је била и која се сада предлаже за највећу меру. Подиже се од 3. на  $8\%$  и то је, ако не и сувише, а оно заиста довољно. Имајте на уму да та пореска стопа на капитале у другом свету не иде више од  $4\%$ . Код нас може то да се оправда само за то, што немамо право пописа, што немамо оних мера, које имају друге земље за контролisanje, јер позната је ствар да је тешко констатовати капитално стање. За данас ми се морамо задовољити са мерама, које имамо и кад се подигне стопа до  $8\%$  ја мислим да је то довољно. Сем тога ваља имати на уму, да је за то што се капитали теже хватају уведена допуњајући порез и онда ћете видети, да је то са свим довољно. С тога ја бих са своје стране, замолио Скупштину да се задовољи са овом стопом, јер ићи сувише далеко значи још више изазивати прикривање капитала, а отуда би било штете за државну касу и тиме се не би ни правда постигла.

**Председник** — Претрес је свршен и приступићемо гласању. Које са то да се прими чл. 49. по мишљењу одборске већине тај нека седи, а ко је протаван, нека устане? (Већина седи).

Објављујем да је усвојен чл. 49.

**Известилац** прочита чл. 51.

**Сретен Гогоћ** — По досадањем закону о порези на баштованцине плаћало се  $4\%$  од закупне цене, а сад овде се предлаже да плаћају 4 од сто од годишњег обрта. Ја мислим да су они земљоделци и ја бих предложио да остане онако као што је било 4 од сто од закупне цене.

**Известилац** — Овде је у питању чл. 51. а ви говорите о ономе о чему говори чл. 52.

**Јоца Ж. Јовановић** — Господо, овде се не уноси ништа ново ништа је већа стопа и по старом закону толико се исто наплаћује. Дакле није повишено на баштованцине ништа више, него колико је и до сада било, тако је и сада. Према томе нема места говору г. Гогоћа.

**Председник** — Претрес је свршен. Ко је за то да се прочитани чл. 51 прими, тај нека седи, а ко је противан нека устане? (Сви седе). Објављујем да је усвојен чл. 51.

**Известилац** прочита чл. 52.

**Максим Сретенковић** — Примедба коју је учинио Сретен Гогоћ сад има места код тач. а овога члана 52. Ја мислим да радње баштованциске треба да се уврете у радње са сировинама јер држим да не може бити веће сировине но што је оно што ми продајемо.

**Јоксим Павловић** — Чини ми се да је био љут на баштованцине онај, који је метуо овде  $4\%$  од годишњег обрта. Они већ плаћају на свој капитал уложен у радњама и кад би плаћали још  $4\%$  од обрта, онда би то била највећа пореза, којом није нико оптерећен. С тога би предложио да остане као што је до сада било 4 од сто од годишње кирије или да се смањи на 2 од сто.

**Сретен Гогоћ** — Мени се чини да Максим Сретенковић није разумео мој говор. До сад су баштованцине плаћале по  $4\%$  од закупне цене, а сад је стављено да плаћају 4 од сто од годишњег обрта; међутим они не подпадају под трговачки закон да могу водити какве књиге и онда од куд се може знати, колико један баштованција има обрта. С тога ја бих предложио да баштованциске радње плаћају  $4\%$  од закупне цене.

**Вића Радоиановић** — Изгледа ми да предговорници не могу да погоде праву мисао, који треба да предложи и за то се не потпомажу. Међутим оправдана је зебња код ове тачке а. По досадањем закону баштованције су плаћале по  $4\%$  од годишњег обрта, што је свакако погрешка. И ја мислим да би нашли леп излаз, кад би казали да радње баштованциске плаћају 4 од сто од годишње кирије имања као што је и било.

**Алекса Ратарац** — Чини ми се, да господа предговорници бркају ту ствар. Баштованциски посао не долази у



оне послове, који могу више пута у години да се обрну. Краставци роде један пут; један пут боранија; један пут лук и остало зеље. То је сав њихов капитал, који могу један пут да продаду. Они немају шта да обрну. Ови што добију за годину дана, морају то да продаду. Ја мислим да би боље било, да плаћају 4% од кирије, као што је и до сада било. Ја сам за то да овај члан отпадне и да остане као што је пре било. Тражим 10 посланика да ме потпомогну. (Потпомажу га).

**Димитрије Машећ** — Господо, нисам мислио да говорим о овој ствари, али ме је на то побудио предлог госп. Вићин.

Ја држим да његово мишљење вије правично. Овим наређењем, као што је одбор усвојио, баш је правда задовољена више, него кад би остало да се од кирије плаћа 4 од сто. Јер кад би остало да баштованије од кирије плаћају овај порез, онда би значило да они ово морају да плате у сваком случају, а овако кад плаћају на обрт, кад имају више ћара, платиће више, а кад имају мање ћара платиће мање.

**Милош Богдановић** — Ја бих овде хтео мало објашњења од г. известиоца или од г. министра. Овде се каже на обрт. Ја разумем шта је то обрт код трговаца, али код баштованија не разумем, кад знамо да наша земља није Мисир па да више пута роди у једној години, него само један пут годишње.

**Известилац** — Овде је учињена једна погрешка. По старом закону, а тако је и у пројекту било, радње баштованиске плаћају 4 од сто од годишње закуине цене. Ја ћу то да исправим у пројекту, и овда нема потреба да о томе говоримо.

**Председник** — Г. известилац учиниће овде исправку. Изволте чути како ће гласати ова тачка.

**Известилац чита:** Радње баштованиске 4 од сто од годишње закуине цене.

**Председник** — Стављам на гласање. Ко је за то да се тач. 1 овако измењена усвоји нека седи, ко је противан нека устане? (Сви седе). Објављујем да је Скупштина усвојила ову тачку.

**Известилац чита тач. под б). стр. 4.**

**Тодор Туцаковић** — По садашњем закону, који још постоји, стоји да радње са прерађевинама на велико плаћају 5 од сто годишње на обрт. По овом одборском извешћу каже се: радње са прерађевинама плаћају по 7 од сто од годишњег обрта. По старом закону ја држим да су плаћали само они који на велико раде, који доносе из прека ове прерађевине, а по овоме може се разумети да и мањи трговци плаћају ово. С тога бих био мишљења да се овде каже: који раде на велико, као што је било у старом закону.

**Министар финансије Др. Мих. В. Вујић** — На ово питање поштованог посланика г. Туцаковића имам да кажем ово: јесте, пређе је то било и до сад је тако практиковано. Ви знате да је тај обрт пренесен на царинарнице и нема разлога да се наплаћује од онога који ради на велико, што у велико уноси прерађевине него се наплаћује од свију оних који те прерађевине, са стране увозе. Дакле била је таква практика да се од свакога без разлике наплаћује.

**Тодор Туцаковић** — Ово се дакле наплаћује само у ђумруцима.

**Министар финансија Др. Мих. В. Вујић** — Само у ђумруцима.

**Димитрије Машећ** — Ја мислим да би ову тачку требало јасније стилити. Баш она мисао, коју је г. министар изнео, одговарајући г. Туцаковићу, требало би да се каже, на ком месту има да се наплаћује та обртна пореза, јер није довољно то што каже министар, кад у закону стоји друкчије. Ја мислим да ово треба да се врати у одбор.

**Председник** — По што нико више не тражи реч стављам на гласање тачку 1. Ко је за то да се ова тачка прими нека седи, ко је противан нека устане? (Сви седе). Објављујем да је Скупштина примила тач. 1.

**Известилац чита тач. под в).**

**Председник** — Прима ли Скупштина тачку под в? (Прима),

**Известилац чита тач. под г).**

**Мих. Веселиновић** — Ја бих био мишљења да се овде поменуте радње поделе у две врсте. Радње арендаторске и лиферантске да плаћају 1 од сто, а грађевинске, предузимачке и заступничке 2 од сто. Лиферантске радње по којима трговци набављају разне потребе држави а особито војсци, нису сигурне са добити, а тако исто и арендаторске, јер и арендатор није сигуран да ће добити. Међутим радње предузимачке су чисте и сигурне, грађевинар увек има свој рачун и услове по којима нешто ради, и он никад неће на своју штету радити. Сем тога знамо из искуства да се те радње раде по споразуму тако да је предузимачима мало 5 и 10 од сто, него траже по 20 и 30. Дакле ја бих предложио да се ове радње поделе као што сам казао.

**Председник** — Претрес је свршен. Ко је за то да се ова тачка прими нека седи, ко је противан нека устане? (Сви седе).

**Известилац чита тач. под д).**

**Данило Јовановић** — Ову цифру од 50 дин. до сад су плаћали сеоске дућаније, али пошто је ограничен број артикала, који могу у својим дућанима продавати, ја мислим да је треба спустити.

**Милош Богдановић** — Ја сам у овом смислу хтео да говорим. Као што знате, до сад су сеоске дућаније имали много више артикала у својим дућанима и могли су овако да плаћају.

Али сад да би могли ову цифру да плате, треба да имају по 5000 дин. еснапа. Каквог еснапа сад могу да имају за 5000 дин.? — То нема смисла. Овде се чини неправда сеоским дућанијама, јер има доста и варошких дућанија, који немају више од 2—3000 капитала, па они да плаћају на свој обрт 1% дакле испод 50 дин. а ови 50. Овде се гледа на сеоског дућанију као на неко пасторче а то не би требало кад и они постоје на основу постојећег закона. Нека буде сеоски дућанија најпосле раван варошком. С тога бих ја био за то да или ни један дућанија не може плаћати мање од 50 дин., био он варошки или сеоски, или и једни и други да плаћају по 1 од сто од свог обрта; то је правда мислим ако нам је до ње стало.

**Алекса Ратарца** — Закон који је ступио у живот о сеоским дућанима, којим се ограничује продаја артикала по сеоским дућанима, он је јасан за свакога и њиме се хтело да постигне, да, оно, што је сељаку најужније да купи код своје куће, у селу да може купити, а овим се законом отежава то и то доста јако кад се одређује оводика пореза, за то бих ја био мишљења да се ова пореза смањи и да се од 50 дин. сведе да буде најмање 25 дин. С тога молим 10 посланика да ме подпомогну.

**Раца Нинић** — Ја се слажем са предлогом г. Ратарца јер је право да се сеоским дућанима у неколико та пореза спусти и то на 25 дин.

**Ђурђе Ђоровић** — У смотрењу приватнога права, сви смо пред законом равни, што важи за једнога то важи за другога. Дакле, право је кад један плаћа 1% да и други плаћа толико, тим пре што је ово допуна Чединога предлога коме сам ја био противан, он је предлагао да буде 75 и ондашња Скупштина унела је да буде најмање 50 дин.

Ја би дакле био за то да се овај предлог одбије али пошто је подпомогнут предлог Ратарца то сам и ја за његов предлог.

**Тома Бојичић** — Имам да учиним једну примедбу на говор оних посланика, који хоће да смање ову порезу на сеоске дућаније. Ми сви знамо да смо ми аренду сеоским дућанијама смањили, па сад није доста што смо тамо смањили него хоћете и овде да смањимо непосредну порезу и то људима, који раде са страним производима а међутим теретимо наше производе у земљи. Ја сам дакле за то да остане овако како је предло-



ложено, те да не идемо на руку страним производима. (Чује се: врло добро).

**Известилац** — Ја мислим да је предлог Милоша Богдановића и Алексе Ратарца неумесан, јер је њима смањена аренда коју су до сад плаћали а међутим они имају право да све те артикле, које смо ми ограничили продају још за годину дана као и до сад. Али ако се види да они не могу да опстану због ове порезе онда се ово може изменити. Дакле, они још за годину дана имају право да продају све те артикле а међутим мање плаћају. А као што рекох до године ако се усвоји овако у овоме закону и ако се види да услед ових терета не могу да опстану, онда Скупштина ако нађе за нужно нека им смањи те терете.

**Станча Виденовић** — Ја се сећам кад је била дебата о сеоским дућанима а нарочито кад је било решавање о аренди дућанској, онда су многи посланици говорили да треба имати у виду да је велика аренда а да је треба смањити. И ми смо им аренду смањили. Према томе нема сад никаква разлога да се ова пореза сеоским дућанима смањује, него треба да се прими онако како је предложена.

**Трифун Милојевић** — Имам да кажем неколико речи ради објашњења са известицом. Он рече да сеоске дућаније имају права да још за годину дана раде и продају артикле које смо ограничили. То не стоји, они истина имају право да те артикле које им се затеку распродају за годину дана, али немају права да ни једну ствар унесу више од еспапа који је забрањен и ограничен и што се не може продавати по сеоским дућанима, јер ако се тако што увати онда се продаје у ползу општинске касе. Дакле, то не стоји што каже г. извештач; он ваљда замишља оне који су накуповали и напунили своје дућане са тим еспапом, те да могу продавати годину дана. Ја сам за 25 дна, као што је предложио Алекса Ратарац.

**Председник** — Претрес је свршен приступићемо гласању при претресу овога члана изнете су неколико предлога али ни један није подпомогнут довољним бројем посланика и према томе о њима се не може решавати. (Чује се: подпомогнут је предлог Алексе Ратарца).

**Алекса Ратарац** — Предлог је мој подпомогнут а ја бих молио Скупштину да ме и сад подпомогне. (Помажу га.)

**Председник** — Први пут није био ваш предлог подпомогнут а сад је подпомогнут и према томе ставићу га на гласање. Предлог г. Алексе Ратарца гласи овако: д.) Радње по сеоским дућанима по 1 % од годишњег обрта. Но ни један дућан сеоски не може платити мање од 25 дна. Ко је за то да се предлог овај усвоји нека седи, ко је противан нека устане? — (Већина устаје).

Већина је устала и према томе предлог Алексе Ратарца одбачен је. Сад стављам тачку под Д по пројекту.

Ко је за то да се усвоји нека седи, које противан нека устане? (Већина седи).

Објављујем да је Скупштина усвојила ову тачку како је предложено.

**Известилац** чита други став под Д. чл. 52.

**Председник** — Пошто нико не тражи реч то стављам на гласање. Прима ли Скупштина став други под д.? (Прима).

Према томе објављујем да је Скупштина усвојила цео члан 52.

Данашњу седницу морамо да закључимо с тога што надлежни министар не може бити овде, јер мора ићи те не може да присуствује претресу овога закона.

Дакле, данашњу седницу закључујем а другу заказујем сутра тачно у 8 сат. пре подне, а госпону одборнике молим да дођу у 3 сат. после подне да раде.

Састанак је трајао до 12 сати у подне.

## 99 САСТАНАК

19 марта 1891 год. у Београду

ПРЕДСЕДАВАО ПРЕДСЕДНИК

Димитрије Катић

СЕКРЕТАР

Ранко Петровић

Почетак у 8<sup>1</sup>/<sub>4</sub> часова пре подне.

Присутни су г. г. министри: финансије, просвете и цркв. послова, унутр. дела, народне привреде и правде.

**Председник** — Отварам 99 састанак. Пре него што почнемо сам рад, имам да учиним једну напомену. Има већ неколико дана од како је дан одужао и председништво је почело да заказује седнице у 8 часова, како би се могао посао што пре свршити, али опет за то никад се није могла седница у 8 час. отворити с тога, што многи од г. г. посланика, не долазе. И сад се види да и ако је прошло 8 часова нема ни мало посланика, нема довољног броја за решавање, с тога нека се изврши прозивка да се види ко долази, а ко не. (Настаје прозивка).

*После прозива.*

**Председник** — Свега има на окупу 89 посланика, према овоме броју може се отпочети скупштински рад. Али опет за то председништво налази да се имена г. г. посланика који нису до сада на данашњу седницу дошли, да се забележе у протокол по с тим да се забележе одвојено они, који су на одсуству за разлику од оних који су овде па нису дошли. Слаже ли се Скупштина с тиме? (Слаже).

На одсуству су: Анта Радосављевић, Видоје Невесињац, Влајко Тадић, Јован Поњавић, Коста Јовановић, Лаза Илић, Лазар Бошковић, Лука Лазаревић, Марко Петровић, Мата Радојевић, Милија Миловановић, Пера Максимовић, Стојан Станковић, Др. С. Вукчевић, Стеван Миљковић, Стеван Нешић, Стева Максимовић, Таса Вукосављевић.

Нису били на прозивци: Андра Николић, Алимпије Васиљевић, Атанасије Вучковић, Богосав Поповић, Велизар Кундовић, Вића Радовановић, Војин Ђирковић, Гага Гершић, Димитр. Илићановић, Димитрије Машић, Димитрије Ђирковић, Ђорђе Брачницац (болестан), Живојин Величкић, Живан Живановић, Јован Авакумовић, Јован Ђаја, Коста Влајић, Коста Таушановић, Љуба Новаковић, Мика Спасојевић, Милан Мостић, Миливоје Јосимовић, Милош Обркнежевић, Милош Богдановић, Милун Миљковић, Милутин Гарашанин, Мих. Веселиновић, Мих. Вујић, Мих. Кр. Ђорђевић, Мих. Ристић, Никола Живадиновић, Панта Срећковић, Пера Велимировић, Раша Нинић, Станоје Нешић, Стојан Рибарац, Никола П. Пашић.

Изволте чути протокол 98 састанка.

**Секретар** Љуба Јоксимовић прочита протокол 98 састанка.

**Председник** — Усваја ли Скупштина прочитани протокол? (Усваја).

Изволте чути молбе и жалбе које су Скупштини упућене.

**Секретар** чита:

Таса Николић из Грљашта, у ср. зајечарском окр. црно-речком, моли за дозволу да у истом селу отвори гостионицу.

**Председник** — Ова молба упућује се одбору за молбе и жалбе.

Изволте чути молбе посланика за одсуство.

**Секретар** чита:

(НАСТАВИТЕ СЕ)